

Høringsinstansene (se vedlagt liste)

Deres ref

Vår ref
03/943-LP-HGu
546.0

Dato
04.12.2003

ENDRINGER I MARKEDSORDNINGEN FOR MELK – FASTSETTELSE AV REGELVERK GJELDENDE F.O.M. 1. JANUAR 2004

Vedlagt følger fastsatte endringer i regelverk som berører markedsordningen for melk.

1. INNLEDNING

1.1 Høringen av endringsforslagene

Landbruksdepartementet sendte den 2. september d.å. forslag til endringer i markedsordningen for melk på høring. Ytterligere endringsforslag som berører markedsordningen ble samtidig sendt fra Statens landbruksforvaltning (SLF) i egenskap av forvaltningsorgan underlagt Landbruksdepartementet og som sekretariat for Omsetningsrådet. Felles høringsfrist ble satt til 15. oktober 2003.

Samtidig som den ordinære høringen pågikk, ga Landbruksdepartementet ECON Analyse i oppdrag å foreta en nærmere utredning av spørsmålet om immaterielle verdier som skal legges til grunn ved fastsettelse av ny målpris i endret markedsordning for melk. I brev av 3. oktober 2003 fra departementet til ECON Analyse heter det bl.a.:

På bakgrunn av dette gis ECON Analyse i oppdrag, i samarbeid med sakkyndige fra hhv. Normilk, Q-meieriene, Synnøve Finden og TINE, å foreta en faglig gjennomgang og vurdering av grunnlaget for fastsetting av volumet av immateriell kapital i en endret markedsordning for melk. I tillegg til de sakkyndige fra aktørene kan ECON trekke inn ekstern bistand hvis dette synes formålstjenlig. Gjennomgangen skal ha som siktemål å gi departementet et best mulig faglig grunnlag for sin videre behandling av saken, og så langt som mulig fastsette et volum av markedsregulators immaterielle kapital.

Departementet satte fristen for denne utredningen til 20. oktober 2003. Ut fra behovet for mer tid til å kunne slutføre oppdraget ble fristen forskjøvet til 27. oktober. På bakgrunn av ECONs sluttrapport til departementet, fant enkelte høringsinstanser behov for å kommentere

rapporten nærmere. Disse kommentarene ble vurdert av departementet i forbindelse med prosessen med fastsettelse av ny målpris gjeldende f.o.m. 1. januar 2004.

15 av 22 innbudte høringsinstanser har avgitt uttalelse til departementets forslag. I tillegg er det kommet høringsuttalelse fra Vestvågøy kommune i forbindelse med prosjektet "Lofot-meieriet". Høringsuttalelsene viser et stort innbyrdes sprik med hensyn til hvorledes regelverket bør utformes. Uttalelsene røper også til dels sterk skepsis til departementets forslag. Dels ønskes det at hele ordningen avvikles, dels påpekes kompleksiteten i ordningen og det stilles spørsmål om forslaget innebærer manglende konsekvenstenkning. En rekke instanser påpeker f.eks. at forslaget ikke går langt nok når det gjelder å legge til rette for konkurranse, mens andre advarer mot å bygge inn konkurransemessige virkemidler i markedsordningen.

Landbruksdepartementet har etter en vurdering av høringsinnspillene ikke funnet tilstrekkelig grunnlag for å fravike den oppsatte tidsplanen for ikrafttredelse av endringene i markedsordningen. Dette innebærer at enkelte av de endringer som blir innført vil kunne være omstridt blant aktørene som deltar i ordningen. Departementet mener imidlertid at endringene som innføres fremstår som balanserte, og vil etter departementets oppfatning kunne danne et godt grunnlag for økt konkurranse i meierisektoren – samtidig som ordningen blir forenklet og mer forutsigbar. Departementet legger også betydelig vekt på at Stortinget under behandlingen av St.prp. nr. 70 (2002-2003) *Om jordbruksoppgjøret 2003* understreket behovet for at endringer i markedsordningen for melk skulle iverksettes fra 2004.

1.2 Fastsettelse av endringer i regelverk underlagt Landbruksdepartementet

De forskriftsendringer som omhandles i dette brevet gjelder prisdifferensieringen mellom anvendelser og markeder (pristjenvningsordningen for melk), importvernet og forhold vedrørende markedsreguleringen for melk, herunder markedsregulators forsynings-, mottaks- og informasjonsplikt. Generelt sett er det ikke foretatt større endringer i det fastsatte regelverket i forhold til det som tidligere er sendt på høring.

Landbruksdepartementet har fastsatt følgende regelverk som vil tre i kraft fra 1. januar 2004:

- Forskrift om pristjenvningsordningen for melk.
- Forskrift om endring i forskrift om Omsetningsrådets myndighet vedrørende markedsregulering for jordbruksråvarer (rammeforskrift for Omsetningsrådets virksomhet).
- Forskrift om endring i forskrift om administrative tollnedsettelse for landbruksvarer.

1.3 Fastsettelse av ny målpris og jordbruksavtalebestemmelser

Den 6. november 2003 sendte Landbruksdepartementet statens forslag til ny målpris og målprisbestemmelser til Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Som grunnlag for fremregningen av en ny målpris fra og med 1. januar 2004, la departementet til grunn at det ikke skulle være ordinære forhandlinger om målprisen. I stedet ble det forutsatt at en først skulle beregne hva prisen ville ha blitt med en ren teknisk omlegging der målprisene som ble fastsatt ved jordbruksoppgjøret i 2003 skulle transformeres til én pris uten at systemomleggingen i seg selv skulle påvirke faktisk markedsprisuttak, vilkårene for meieriselskapene eller melkeprisen til produsent. Departementet forutsatte videre at det fra

dette grunnlaget skulle foretas justeringer og korreksjoner som følge av forslag til endringer i markedsordningen for melk, før en ny målpris kunne fastsettes.

I møtet den 12. november 2003 ble jordbruksavtalepartene enige om at målprisen på ku- og geitmelk f.o.m. 1. januar 2004 skulle settes til 3,75 kr pr. liter melk som råvare (jf. vedlagt protokoll). I tillegg ble det fastsatt nye målprisbestemmelser for melk i jordbruksavtalen.

1.4 Regelverk underlagt Statens landbruksforvaltning og Omsetningsrådet

Landbruksdepartementet foreslo i høringsbrev av 2. september d.å. at satser for tilskudd og avgifter i prisutjevningsordningen og sats for produksjonsfløte skulle fastsettes administrativt av SLF. Dette ble foreslått hjemlet i henholdsvis forskrift om prisutjevningsordningen for melk og i rammeforskriften for Omsetningsrådets virksomhet. SLF sendte samtidig på høring utkast til forskrift om satser og etterregning i prisutjevningsordningen for melk samt utkast til retningslinjer for beregning av råvareverdier i ordningen.

På bakgrunn av dette og den nye avtalte målprisen sendte SLF 14. oktober d.å. forslag til satser i prisutjevningsordningen og sats for produksjonsfløte på høring. Høringsfristen ble satt til 28. oktober. SLF arbeider p.t. med å gjennomgå høringsuttalelsene for på dette grunnlag å fastsette satser som skal være gjeldende fra og med 1. januar 2004, og det tas sikte på at disse skal kunngjøres innen 11. desember d.å.

Som sekretariat for Omsetningsrådet sendte SLF den 12. november 2003 innstilling vedrørende bl.a. endringer i regelverket i tilknytning til markedsregulering for melk til Omsetningsrådets arbeidsutvalg. Arbeidsutvalget behandlet innstillingen i møte 18. november. På den bakgrunn vil Omsetningsrådet fastsette det endelige regelverket i sitt møte den 5. desember 2003. Landbruksdepartementet legger til grunn at nødvendige endringer som følge av de fastsatte endringene i rammeforskriften for Omsetningsrådets myndighet innarbeides i det regelverket som rådet skal fastsette.

2. NY FORSKRIFT OM PRISUTJEVNINGSORDNINGEN FOR MELK

2.1 Hovedtrekkene i Landbruksdepartementets høringsforslag

I departementets høringsnotat av 2. september d.å. vedrørende prisutjevningsordningen for melk (kap. 4) ble det foreslått å videreføre hovedmelkebruksutjevningen, utjevningen mellom biprodukter samt geografiordningene.

Hovedtrekkene i endringsforslaget vedrørende prisutjevningsordningen var bl.a.:

- Prisdifferensieringen i prisutjevningsordningen gjennomføres ved at avgifter og tilskudd fastsettes av SLF i forskrifts form og for ett år ad gangen.
- Innfrakttillegget videreføres med enkelte justeringer.
- Distribusjonstillegget videreføres, med et særskilt tillegg til Q-meierienes etablerte distribusjon.
- Melketetthetstillegget oppheves.
- Det særlige tilskuddet til små uavhengige konsummelkmeierier oppheves.

- Det innføres spesiell kapitalgodtgjørelse til meieriselskaper utenfor TINE for melk som de kjøper fra egne leverandører.
- Det tas sikte på at ordningen med etterregning videreføres i 2004. Deretter legges til grunn at det skal gjennomføres en prosess mellom Arbeids- og administrasjonsdepartementet og Landbruksdepartementet for å avklare arbeidsdelingen mellom konkurransemyndighetene (Konkurransetilsynet) og landbruksmyndighetene (SLF) med sikte på avvikling av særskilte konkurransemessige reguleringer i regi av landbruksmyndighetene fra 01.01.2005.

I tillegg ble det foreslått å oppheve det midlertidige tilskuddet til små konsummelkmeierier som finansieres over jordbruksavtalen.

2.2 Departementets vurdering av sentrale merknader fra høringsinstansene

2.2.1 Systemomleggingen

Synnøve Finden ASA er sterkt kritiske til den systemomlegging av prisutjevningsordningen som departementets forslag innebærer. Systemomleggingen vil innebære at dagens "null-sum-spill" for aktører uten egne leverandører avvikles, dvs. at disse aktørene også må være med på å finansiere ordningens felleskostnader. Det hevdes at dette vil virke konkurransevridende. Også *Normilk AS* og *Næringsmiddelbedriftenes Landsforening* er skeptiske til omleggingen.

Landbruksdepartementet mener at systemomleggingen vil innebære at alle aktører stilles overfor de samme satser for tilskudd og avgifter i prisutjevningsordningen. Satsene skal dimensjoneres med sikte på å oppnå målprisen som fastsettes i jordbruksavtalen. Ved dimensjonering av satsene må en ta høyde for ordningens felleskostnader. Felleskostnadene blir dermed en del av råvarekostnadene som alle aktører stilles overfor.

Omleggingen vil medføre at alle aktører stilles overfor de samme råvarekostnadene, samtidig som prisutjevningsordningen blir betydelig forenklet. Departementet mener at endringen ikke kan karakteriseres som konkurransevridende.

2.2.2 Fastsetting av tilskudd og avgifter

Når det gjelder forslaget om å innføre faste satser for tilskudd og avgifter i prisutjevningsordningen, viser høringsuttalelsene at det er ulikt syn på innføringen av dette.

Synnøve Finden mener det ikke er behov for faste tilskudd og avgifter og at en slik omlegging ikke vil bidra til mer forutsigbare rammevilkår for aktørene. Det fremheves at det avgjørende er at det er samsvar mellom de nettopriser markedsregulator opererer med, og de råvarekostnader som uavhengige aktører påføres, dvs. at den dominerende aktørs prisdannelse er kostnadsorientert. Avgifter og tilskudd må på bakgrunn av dette tilpasses TINEs priser, og de reelle foredlingskostnader som gir grunnlag for å residualberegne råvareverdien, slik at konkurransen kan starte på en felles startstrek. Øvrige høringsinstanser er stort sett positive til at det innføres faste tilskudd og avgifter, og at disse fastsettes administrativt av SLF etter forutgående høring.

Når det gjelder departementets forslag om at et eventuelt økt likviditetsbehov i løpet av året skal kunne finansieres gjennom justering av tilskudd og avgifter, samtidig som SLF kan pålegge markedsregulator å redusere noteringsprisen (prisuttaket), er de fleste høringsinstansene positive til en slik løsning. *Synnøve Finden* mener imidlertid at økt likviditetsbehov burde vært finansiert som en låneordning.

Landbruksdepartementet mener at en ved å innføre faste satser for tilskudd og avgifter i ordningen øker forutsigbarheten knyttet til fremtidige råvarekostnader (noteringspris pluss/minus avgift/tilskudd). Tilskudd og avgifter fastsettes i dag kvartalsvis av SLF basert på markedsregulators prognoserte råvareverdier for hver enkelt pris- og biproduktgruppene. I arbeidet med å endre prisutjevningsordningen har det blitt vektlagt å etablere en forenklet og forutsigbar ordning. En videreføring av systemet slik *Synnøve Finden* foreslår, ville etter departementets syn være tilnærmet det samme som å videreføre en rekke av svakhetene i dagens ordning. Flere høringsinstanser har etterlyst en mer transparent og forutsigbar ordning. Departementet mener dette må vektlegges i større grad enn behovet for at ordningens satser justeres så ofte som i dag.

Når det gjelder likviditetsbehovet i en endret ordning, understreker departementet at dette som hovedregel skal tas høyde for ved fastsettelse av de satser for tilskudd og avgifter som skal gjelde for hele jordbruksavtaleperioden. Departementet fremhever videre at et økt likviditetsbehov i løpet av året skal håndteres ved at SLF kan redusere tilskudd og øke avgifter, samtidig som markedsregulator pålegges å redusere prisuttaket på noteringspunktet. Departementet har vurdert innspillene knyttet til finansiering av likviditetsreserve i ordningen og ikke funnet grunnlag for å gjøre endringer i bestemmelsene vedrørende dette.

2.2.3 Særlig distribusjonstillegg til Q-meieriene samt tilgangen til LFD

En rekke av høringsinstansene har uttrykt skepsis til forslaget om å innføre et ekstra distribusjonstilskudd til Q-meieriene (deriblant *TINE BA*, *Synnøve Finden*, *Norges Bondelag*, *Norsk Landbrukssamvirke*, *Konkurransetilsynet* og *Finansdepartementet*), både sett fra en konkurransemessig- og samfunnsøkonomisk synsvinkel. Enkelte instanser er derimot positive til innføringen av et slikt tilskudd. *Q-meieriene* mener likevel at de satser som departementet har foreslått er for lave, og at det er uakseptabelt at departementet løpende skal vurdere opprettholdelsen av tilskuddet.

Flere høringsuttalelser stiller spørsmålsteget ved departementets forutsetning om at Landbrukets Ferskvaredistribusjon (LFD) nå er åpent tilgjengelig for alle meieriselskaper som måtte ønske å transportere melk gjennom denne kanalen. *TINE* er åpen for at Q-meieriene og andre meieriaktører som opererer i Norge, på forretningsmessige vilkår skal kunne kjøpe distribusjonstjenester fra LFD.

Landbruksdepartementet har merket seg at forslaget om å innføre et ekstra distribusjonstilskudd til Q-meieriene er omstridt. Innføringen av et særlig tilskudd til en enkelt aktør kan være konkurransevridende i forhold til øvrige aktører. Landbruksdepartementet legger imidlertid til grunn at løsningen for disse aktørene vil være å knytte seg til LFD. LFD eies av samvirkeorganisasjonene *Norsk Kjøtt*, *TINE* og *Prior*, og departementet har således ikke beslutningsmyndighet over denne virksomheten. Dersom det ikke i tilstrekkelig grad åpnes for slik distribusjon, vil dette kunne føre til at andre virkemidler må vurderes på et senere tidspunkt.

Q-meieriene har etablert seg i en periode der det ikke har vært aktuelt å slutte seg til LFD, og har således en kostnadsulempe ved distribusjon av sine produkter. På bakgrunn av dette ser departementet på kort sikt ikke egnede alternativer til å utjevne denne ulempen. Departementet fastholder imidlertid sitt standpunkt om at tilskuddet løpende må vurderes sett i forhold til de distribusjonsløsningene som Q-meieriene faktisk etablerer.

Når det gjelder satser for distribusjonstilskudd, mener departementet at disse er dimensjonert på et tilfredstillende nivå. Som grunnlag for satsene ligger beregninger av distribusjonskostnader foretatt av NILF. Departementet har på dette grunnlaget foretatt en skjønnsmessige fastsettelse av satsene. Det er lagt vekt på at satsene ikke skal gi 100 prosent kostnadsdekning for på denne måten å gi et incitament til kostnadseffektiv distribusjon.

2.2.4 Spesiell kapitalgodtgjørelse

Med unntak av *Finansdepartementet*, *Q-meieriene*, *Norsk Bonde- og Småbrukarlag* og *Norges Colonialgrossisters Forbund* er alle høringsinstanser imot innføringen av en spesiell kapitalgodtgjørelse til meieriselskaper utenfor TINE-systemet for den melk disse mottar fra egne melkeprodusenter. *Synnøve Finden* reiser spørsmål om omsetningsloven gir hjemmel til å finansiere et slikt tilskudd over prisutjevningsordningen for melk.

TINE finner det vanskelig å akseptere at en spesiell kapitalgodtgjørelse trekkes inn i markedsordningen. Det hevdes at dette vil innebære en forskjellsbehandling av eierform. Dersom et slikt tilskudd innføres, må grunnlaget for tilskuddet være innmålt melk fra egne leverandører som også anvendes til egne produkter.

Q-meieriene mener det ikke er tilfredsstillende når departementet foreslår at satsen for kapitalgodtgjørelsen for de kommende år skal fastsettes på grunnlag av prinsippene i *ECONs* rapport med justering for rentenivået de siste 12 måneder, dersom departementet med dette mener at det ikke skal foretas nye beregninger, men kun justeres for endringer i rentenivået. *SLF* må i stedet hvert år må gjøre en konkret beregning av kapitalavkastningskravet, basert på de prinsipper som fremgår av *ECON* rapport 2003-53 rev 2. Bare på denne måten vil hensikten med kapitalgodtgjørelsen kunne oppnås. Videre fremholdes det at *Q-meieriene* i en oppbyggingsfase må kompenseres for oppbyggingskostnader. Det vises til at dette er i tråd med *ECONs* og *Q-meierienes* egne beregninger – uten at *Landbruksdepartementet* har tatt tilstrekkelig hensyn til dette. Kompensasjon for oppbygningskostnader må trekkes inn i ordningen for å tilfredstille kravet om dobbel kapitalavkastning.

Nærings- og Handelsdepartementet uttaler at det gitt systemet som man legger opp til for ny markedsordning for melk, kan være behov for en spesiell kapitalgodtgjørelse. Det at en har behov for en slik ordning, indikerer imidlertid at det er en fundamental svakhet ved modellen. Bøndene mangler i dag rett til å få med seg sin andel av egenkapitalen dersom de går ut av *TINE*. Denne innlåsningseffekten reguleres i vedtektene til *TINE*-samvirket. Det reises derfor spørsmål om dette forholdet bør vurderes nærmere, og det vises til det pågående arbeidet med ny samvirkelov i *Justisdepartementet*. *Næringsmiddelbedriftenes Landsforening* har også kommentert denne problemstillingen, og mener dette burde vært løst ved å oppheve innlåsningsen av kapital i *TINE*-systemet.

Landbruksdepartementet registrer at det er sterke motsetninger knyttet til innføringen av en spesiell kapitalgodtgjørelse i markedsordningen for melk. Hvis en ikke innfører et slikt tilskudd vil konkurranseulempen for meieriselskaper utenfor TINE-systemet med egne leverandører kunne bli stor. Samtidig mener departementet at en bør legge til rette for at meieriselskapene får et incitament til å skaffe seg egne leverandører. En spesiell kapitalgodtgjørelse vil bidra til dette. Ved en eventuell endring i samvirkeretten som gjør det mulig for melkeprodusentene å få med seg en andel av egenkapitalen ved uttreden av TINE, vil imidlertid forutsetningene for en slik godtgjørelse måtte vurderes på nytt.

Når det gjelder beregningsgrunnlaget for den sats som skal gjelde, mener departementet at denne satsen skal fastsettes av SLF. Ved overgangen til en endret ordning legges det til grunn at satsen skal fastsettes med utgangspunkt i ECONs rapport 2003-053 rev. 2 justert for endringer i rentenivået som gjennomsnitt for de siste 12 måneder. Ved fremtidige justeringer av satsen mener departementet at det skal foretas korreksjoner for eventuelle endringer i rentenivå samtidig som en vurderer øvrige elementer som ligger til grunn for satsberegningen. Departementet mener dermed at det er tatt høyde for de hensyn som Q-meieriene er opptatt av.

Departementet har merket seg Q-meierienes innspill om at det må innføres ytterligere tilskudd for å kompensere for selskapets oppbyggingskostnader. Q-meieriene har i gjeldende ordning blitt tilført betydelige beløp for å kompensere for deres skalaulempen. I en endret ordning innføres to nye tilskudd som Q-meieriene vil være berettiget. Etter departementets syn bør dette være egnet til å gi tilstrekkelig gode rammebetingelser for selskapet.

Departementet har i det fastsatte regelverket foretatt en endring knyttet til hvorledes tilskuddet skal utbetales. I høringen ble det foreslått at tilskuddet skulle gis pr. liter innveid melk fra egne melkeprodusenter. I NILF-rapport 2002-5 ble det foreslått at en skulle redusere avgiften tilsvarende kapitalavkastningskravet for den konsummelken uavhengige konsummelkmeierier produserer på grunnlag av melk fra egne produsenter.

Et tilskudd pr. liter innveid melk vil kunne gi utilsiktede konsekvenser fordi meieriselskaper utenfor TINE-systemet kan få tilskudd for melk de ikke viderefedler. Departementet har på den bakgrunn kommet til at tilskuddet må knyttes til satsene for avgifter og tilskudd i ordningen ved at disse justeres med satsen for spesiell kapitalgodtgjørelse. Justeringen skjer for melk som uavhengige meieriselskaper mottar fra egne leverandører og anvender til egne produkter. Dette vil innebære en justering av satsene i alle prisgruppene under hovedmelkeanvendelsene i pristjevningsordningen, dvs. ikke bare produktgruppen for ikke smakstilsatte flytende melkeprodukter. På bakgrunn av dette er § 10 i forskriftsutkastet tatt ut og nye bestemmelser vedrørende spesiell kapitalgodtgjørelse innarbeidet i forskriftens § 4 siste ledd.

Ut fra sammenhengen i § 4 siste ledd følger det at justeringen av avgiften eller tilskuddet med den fastsatte satsen for spesiell kapitalgodtgjørelse foretas på det kvantum melk som foredles for det uavhengige meieriselskapets egen regning og risiko. Hvorvidt foredlingen fysisk skjer på et anlegg som tilhører selskapet eller ikke, får således ingen betydning. Satsjusteringen foretas med andre ord på basis av det samme kvantum som selskapet ellers svarer avgift eller mottar tilskudd for i henhold til § 4.

Fra Landbruksdepartementets side er det et sentralt formål å bedre konkurransen ved å legge til rette for at melkeprodusentene kan gis reelle valgmuligheter i forhold til hvilket

meieriselskap de ønsker å levere til. Forskriften om prisutjevningsordningen er hjemlet i omsetningsloven § 6 og § 13. Etter sistnevnte bestemmelse er departementet gitt hjemmel til å forskriftsfeste fritak fra utjevningsavgift "der særlege tilhøve talar for fritaking". Ut fra de hensyn som det er redegjort for over, er departementet i liten tvil om at denne hjemmelen må antas å omfatte reduksjon av utjevningsavgifter for uavhengige meieriselskaper under de vilkår som følger av forskriften § 4 siste ledd, siste pkt.

2.2.5 Endringer i særlege tilskudd til meieriselskaper utenfor meierisamvirket

De fleste høringsinstansene er positive til at det særlege tilskuddet finansiert over prisutjevningsordningen for melk og de midlertidige tilskuddene finansiert over jordbruksavtalen avvikles.

Rørosmeieriet AS er imidlertid negativ til at tilskuddet fjernes allerede fra 01.01.04. Selskapet fremhever at Landbruksdepartementets begrunnelse for å fjerne ordningene grunngis med utvidelse av markedsregulators forsyningsplikt og dermed mulighet til å øke markedsandelene og redusere skalaulempene. En slik utvikling er ikke aktuell for økologisk melk. Rørosmeieriet har i perioder av året ikke tilstrekkelig tilførsel av økologisk melk for å dekke dagens behov, og de kan derfor heller ikke øke produksjonen. På den bakgrunn foreslås det en overgangsordning med gradvis nedtrapping over tre år for å kunne tilpasse seg de foreslåtte endringene.

Landbruksdepartementets forslag til endringer i markedsordningen for melk innebar at Rørosmeieriet ikke ville bli kompensert gjennom de nye ordningene som ble foreslått. Det ekstra distribusjonstilskuddet er bare rettet mot Q-meieriene, og den spesielle kapitalgodtgjørelsen gis kun for melk som mottas fra egne leverandører. Rørosmeieriet mottar melk fra TINE i henhold til markedsregulators forsyningsplikt og har ikke knyttet til seg egne leverandører.

På bakgrunn av at selskapet er i en oppstartfase, ser departementet behov for å etablere en overgangsordning for Rørosmeieriet. Departementet har ut fra dette fastsatt et tilskudd til Rørosmeieriet på 1,50 kr pr. liter anvendt melk i 1. halvår 2004 finansiert over prisutjevningsordningen for melk, jf. § 18 i vedlagt forskrift om prisutjevningsordningen. Eventuell videre tilskuddsfinansiering forutsettes fulgt opp i forbindelse med jordbruksoppgjøret 2004.

2.2.6 Etterregning

TINE, Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag og *Q-meieriene* støtter en avvikling av etterregningen som er noenlunde i samsvar med Landbruksdepartementets forslag. *Norges Bondelag* påpeker imidlertid at forslaget til opplegg for etterregning for 2004 synes unødige komplisert, og at dette vanskeliggjør overgangen mellom ordningene. De fleste av de øvrige høringsinstansene synes å være i tvil om en avvikling av etterregningen vil være mulig uten at det går på bekostning av konkurransen. Flere mener at etterregning bør videreføres for en begrenset periode, men at etterregningen i denne perioden bør forenkles og begrenses i forhold til praktiseringen i gjeldende ordning. *Finansdepartementet* og *Næringsmiddelbedriftenes Landsforening* åpner for at etterregning kan videreføres for en lengre periode, f.eks. ut 2006.

Konkurransetilsynet gjør oppmerksom på at det er tvilsomt at tilsynet etter gjeldende konkurranselov har hjemmel til å foreta etterregning eller andre tiltak som fullt ut kan erstatte

gjeldende kontroll. Etter konkurranseloven § 3-10 kan imidlertid tilsynet gripe inn mot konkurranseskadelig atferd. Per i dag må derfor eventuelle tiltak som skal iverksettes av Konkurransetilsynet være hjemlet i konkurranseloven. Det bemerkes imidlertid at det skal foretas endringer i konkurranseloven som kan komme til å innebære innskjerping i forhold til det som følger av gjeldende lov. Forhold som i dag er lovlige vil kunne bli forbudt etter at disse endringene er trådt ikraft.

Synnøve Finden er uenig i forslaget om at systemet med etterregning kun skal fortsette frem til 01.01.05. Det hevdes at TINEs markedsdominans vil innebære at TINE vil ha stor mulighet til å variere sine sluttbrukerpriser. *Synnøve Findens* gjennomgående syn er at det i en betydelig overgangsperiode er nødvendig å supplere et vertikalt skille i TINE med en sektorspesifikk regulering. En slik regulering må fastholdes inntil det er etablert virksom konkurranse. Den alminnelige konkurranserett vil i praksis ikke gi TINEs konkurrenter tilstrekkelig beskyttelse mot konkurransebegrensende adferd fra TINEs side.

Landbruksdepartementet foreslo i høringen at ordningen med etterregning skal opphøre fra 01.01.05. Det ble videre lagt til grunn at det i 2004 skal gjennomføres en prosess mellom Arbeids- og administrasjonsdepartementet og Landbruksdepartementet for å avklare arbeidsdelingen mellom konkurransemyndighetene og landbruksmyndighetene med sikte på avvikling av særskilte konkurransemessige reguleringer i regi av landbruksmyndighetene fra 01.01.2005.

Høringsuttalelsene viser at det er ulikt syn på hvor lenge etterregning skal gjennomføres av landbruksmyndighetene. Landbruksdepartementet mener at det ikke har kommet til noen nye momenter i dette spørsmålet som gir grunn til å endre det opprinnelige forslaget. På bakgrunn av dette vil etterkontroll og etterregning i 2004 foretas av landbruksmyndighetene.

Landbruksdepartementet er enig i at det må være en kontroll av TINE som en dominerende industriaktør i melkemarkedet. Departementet mener at de ulike problemstillingene knyttet til kontroll av TINEs foredlingsvirksomhet i fremtiden vil kunne utredes på en forsvarlig måte i den prosessen som er beskrevet ovenfor, slik at systemet for kontroll som skal etableres vil være hensiktsmessig og forutsigbart for alle aktører. Landbruksdepartementet vil således understreke at utfallet av prosessen vil danne grunnlag for hvordan den videre kontroll av TINE skal gjennomføres.

3. ENDRINGER I FORSKRIFT OM OMSETNINGSRÅDETS MYNDIGHET VEDRØRENDE MARKEDSREGULERINGEN FOR JORDBRUKSRÅVARER

3.1 Hovedtrekkene i Landbruksdepartementets høringsutkast

I høringsbrevet av 2. september 2003 foreslo Landbruksdepartementet å innarbeide markedsreguleringsbestemmelser for melk gjennom endring av forskrift om Omsetningsrådets myndighet vedrørende markedsregulering for jordbruksråvarer. Rammeforskriften regulerer rådets myndighet til å treffe vedtak som vedrører markedsregulators forsyningsplikt, mottaksplikt og informasjonsplikt. Forslaget innebar i hovedsak en betydelig utvidelse av markedsregulators forsyningsplikt, både når det gjelder ikke-flytende og flytende melkeprodukter. Til ikke-flytende produkter ble det foreslått en forsyningsplikt slik at uavhengige meieriselskaper stilles på lik linje med markedsregulators egne produksjonsmeierier. Til

flytende produkter ble forsyningsplikten foreslått slik at uavhengige meieriselskaper stilles på lik linje med markedsregulators egne produksjonsmeierier, men årlig oppad begrenset til 15 mill. liter melk pr. anlegg. Ut over dette ble det forutsatt at minst 1/3 av det overskytende måtte mottas fra egne leverandører.

3.2 Departementets vurdering av sentrale merknader fra høringsinstansene

3.2.1 Generelt

En rekke høringsinstanser ønsker primært uavkortet forsyningsplikt til alle melkeanvendelser, men hovedinntrykket er likevel at man mener at Landbruksdepartementets forslag er et skritt i riktig retning.

TINE uttrykker at man i utgangspunktet ikke har vanskeligheter med å forholde seg til at selskapet fortsatt skal ha markedsreguleringsansvaret innenfor en endret markedsordning, men dette krever at markedsordningen som sådan ikke inneholder konkurransevridende elementer. En iverksettelse av forslagene som ligger i høringsnotatet (f.eks. særlig distribusjonstillegg og spesiell kapitalgodtgjørelse) vil gjøre det umulig å fortsatt ha markedsreguleringsansvaret. *Norges Colonialgrossisters Forbund* mener at markedsreguleringsansvaret må overføres til en nøytral instans, eventuelt SLF, fordi meierisamvirket kan utnytte informasjonstilgang og råvarekontroll i markedet.

Konkurransetilsynet støtter forslaget om å regulere Omsetningsrådets myndighet på melke-sektoren gjennom rammeforskriften, mens *Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon* mener at det er uheldig at rammeforskriften sorterer under Omsetningsrådet der landbruket har flertall.

Norges Bondelag er av den oppfatning at de virkemidler som departementet foreslår for å øke konkurransen, i sum er så vidtgående at det lett kan føre til at TINEs markedsandel svekkes så sterkt at markedsreguleringen blir skadelidende. I en situasjon med risiko for økt internasjonal konkurranse er det meningsløst å ha som målsetting å bygge ned TINEs markedsposisjon og markedsstyrke.

Landbruksdepartementet viser til at hensikten med rammeforskriften er å fastsette rammer for Omsetningsrådets myndighet innenfor markedsreguleringen. Forskriften fastsettes av Landbruksdepartementet, og legger eksplisitte føringer for rådets myndighetsutøvelse på de områder som omfattes.

Departementet viser også til at jordbruksavtalesystemet er basert på at jordbruket og jordbrukets omsetningsorganisasjoner har ansvaret for markedsreguleringen og for at de priser som er avtalt i jordbruksforhandlingene kan tas ut i praksis. Landbruksdepartementet legger til grunn at jordbruksorganisasjonene forholder seg til gjeldende avtaleverk.

Vedrørende merknaden fra *Norges Bondelag* om at markedsreguleringen kan bli skadelidende dersom TINEs markedsandel blir redusert, er departementet innforstått med at en betydelig markedsandel, først og fremst innenfor råvareomsetningen, er en forutsetning for den samvirkebaserte markedsreguleringen. Departementet mener at forslagene som er lagt frem i høringsnotatet ikke er i strid med dette.

3.2.2 Omfanget av den generelle forsyningsplikten

Mange av høringsinstansene er positive til utvidelse av forsyningsplikten med bakgrunn i at økt tilgang til råstoff til like vilkår er vesentlig for å øke konkurransen. Både *Synnøve Finden*, *TINE*, *Normilk*, *Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund*, *Finansdepartementet* og *Konkurransetilsynet* støtter forslaget om utvidet forsyningsplikt. En del mener imidlertid at forsyningsplikten til produksjon av flytende melkeprodukter burde ha vært uavkortet, herunder *Finansdepartementet*, *Nærings- og handelsdepartementet*, *Konkurransetilsynet*, *Norges Colonialgrossisters Forbund* og *Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon*. Også *TINEs* høringsuttalelse kan tolkes på denne måten.

Q-meieriene mener at det burde være et krav til at konsummelkmeierier skal ha minst 2/3 av sitt konsummelkesalg levert fra egne leverandører, og at gjennomføring av departementets forslag til forsyningspliktsregler er en så betydelig endring av forutsetningene for etablering og drift av Q-meieriene at man vil vurdere å søke kompensasjon for unødvendige etableringskostnader som selskapet er påført.

Norges Bondelag mener at departementet går vel langt i utvidelsen av forsyningsplikten til produksjon av flytende melkeprodukter. Konsummelkmeierier av "ordinær" størrelse bør basere seg på forsyning fra egne leverandører. *Norsk Bonde- og Småbrukarlag* mener at forsyningsplikten både til faste og flytende melkeprodukter må gjennomføres i tråd med forslagene i NILF-rapport 2002-5. Både *Norges Bondelag* og *Norsk Bonde- og Småbrukarlag* mener at forsyningsplikten for produksjon av flytende produkter bør knyttes til selskap og ikke til anlegg.

Landbruksdepartementet har ikke funnet grunnlag for å endre sitt opprinnelige forslag knyttet til omfanget av de generelle forsyningspliktsreglene for produksjon av faste og flytende produkter. Departementet mener at forslaget balanserer de ulike interesser og hensyn som fremkommer i høringsuttalelsene. Departementet ser det ikke som aktuelt å knytte kvantumsbegrensningen for forsyningsplikten for flytende melkeprodukter til selskap i stedet for anlegg slik som foreslått. En kvantumsgrense knyttet til selskap vil ikke være effektiv uten svært detaljerte krav til hva som skal til for å betraktes som eget selskap. Selv om også anleggsbegrepet kan by på avgrensingsproblemer i praksis, er dette etter departementets oppfatning likevel enklere å "gjerde inn".

Landbruksdepartementet vil videre bemerke at en legger til grunn at Konkurransetilsynet i løpet av høsten 2006 foretar en evaluering av om endringene i forsyningsplikten har gitt en tilstrekkelig positiv konkurransemessig effekt.

3.2.3 Forsyningsplikten for anlegg som omfattes av Konkurransetilsynets vedtak

Konkurransetilsynet mener at forsyningsplikten for de anlegg som er omfattet av deres vedtak i forbindelse med TINE-fusjonen bør være uavkortet, i alle fall bør kjøperne av anleggene få tilgang på så mye melk som selskapene har behov for. Det vises til ordlyden i vedtaket om at anleggene må ha en kapasitet på *minst* henholdsvis 15 mill. liter og 30 mill. liter melk. *Norges Bondelag* mener på den annen side at de generelle forsyningspliktsreglene bør gjelde også for det meieranlegget som TINE er pålagt å selge på Østlandet (anlegget skal kunne behandle minst 30 mill. liter melk). Organisasjonen mener det ikke kan finnes noen begrunnelse for at rammevilkårene for dette anlegget skal være forskjellige fra det som vil gjelde for et meieri-

selskap som bygger opp et anlegg fra grunnen. Det kan også stilles spørsmål ved om denne forskjellsbehandlingen er i tråd med konkurranselovgevingen.

Landbruksdepartementet viser til at Konkurransetilsynet ikke har hatt innvendinger til at departementet foreslår forsyningsplikt av et annet omfang til anleggene som er berørt av vedtaket enn det som gjelder generelt for andre meierianlegg. Departementet holder etter dette fast ved forslaget om å innføre en særlig forsyningsplikt til det største av de to anleggene som omfattes av Konkurransetilsynets vedtak.

3.2.4 Regulering i underskuddssituasjoner

Departementets forslag innebærer at forsyningsplikten nå skal baseres på innmeldte bestillinger, og ikke realistiske prognoser for salg og markedsandeler som i dag. Etter *Synnøve Findens* oppfatning vil dette kunne åpne for misbruk ved at nykommere ikke trenger å kvalitetssikre sin bestilling gjennom prognoseanslag, samtidig som TINE med sin overlegne markedsinformasjon vil kunne tilpasse sine bestillinger slik at de får en uforholdsmessig stor andel av melk i en evt. underskuddssituasjon.

Landbruksdepartementet viser til at spørsmålet om innmeldte bestillinger kontra markedsandelsbasert forsyningsplikt er drøftet generelt for øvrige landbrukssektorer som omfattes av rammeforskriften for Omsetningsrådets virksomhet, jf. departementets høringsbrev av 04.07.2003. Selv om det kan argumenteres for begge løsninger, kom departementet i den forbindelse til at innmeldt kjøpsbehov skulle danne utgangspunkt for fordelingen av råvare i underskuddssituasjoner. Fordeling basert på markedsandeler ble her bl.a. avvist fordi det i for stor grad utelukket nye aktører ettersom disse f.eks. ofte ikke kan påvise markedsandeler av betydning.

Det kan for øvrig ikke antas at det er vesentlige betydningsforskjeller mellom begrepene ”med utgangspunkt i meieriselskapenes bestillinger” (jf. rammeforskriften § 4 ny nr. 4 annet ledd) og ”realistiske prognoser for salg og markedsandeler” slik det følger av nåværende bestemmelser om forsyningsplikt for melk. Verken formuleringen ”med utgangspunkt i” eller ”realistiske prognoser” kan etter departementets oppfatning avskjære en skjønnsmessig avkorting i bestillingen dersom meieriselskapets bestilling kan antas å være begrunnet i forhold som virker usannsynlige ut fra en nærmere analyse av de faktiske produksjons- og markedsforholdene. Departementet kan etter dette ikke se at det er særegne forhold ved dette markedet som tilsier en annen løsning enn den som er valgt for andre sektorer.

3.2.5 Markedsregulators mottaksplikt

Synnøve Finden mener det er uheldig at TINE ikke har mottaksplikt på fløte (uten at det avtales). Dette vil etter *Synnøve Findens* mening medføre en alvorlig konkurranseulempe for samtlige av de uavhengige aktører som ikke har egen produksjonslinje for smør. Det pekes konkret på at reglene må utformes slik at det er likestilt om man leverer smør eller fløte til TINE.

Departementet foreslo i sitt høringsnotat at standard produksjonsfløteverdi skulle beregnes av SLF som grunnlag for fastsetting av tilskudd og avgifter i biproduktutjevningen. Denne verdien skulle også benyttes som pris ved inngåtte avtaler med markedsregulator om mottak av fløte. Hjemmelen for dette ble foreslått gitt i rammeforskriften for Omsetningsrådets

myndighet. *Synnøve Finden* og *Norges Bondelag* presiserer imidlertid at standard produksjonsfløteverdi ikke kan beregnes, men at denne satsen må fastsettes skjønnsmessig. *Synnøve Finden* mener at hjemmelen for å fastsette denne må gis i forskrift om prisutjevningsordningen for melk, og ikke som foreslått av departementet i rammeforskriften for Omsetningsrådets virksomhet. *Norges Bondelag* og *TINE* mener at satsen ikke skal fastsettes av SLF, men av jordbruksavtalepartene.

Landbruksdepartementet viser til at utkastet til bestemmelser om mottaksplikt på smør er en videreføring av gjeldende rett. Begrunnelsen for at det er mottaksplikt på smør og ikke på fløte, er at det er smør markedsregulator har eksportkvote på. Departementet er videre av den oppfatning at dagens bestemmelser fungerer tilfredsstillende, og finner derfor ikke grunnlag for å innføre obligatorisk mottaksplikt på fløte.

Departementet er for øvrig enig at produksjonsfløteverdien ikke kan beregnes av SLF, men at den må fastsettes. Departementet mener i tillegg at denne satsen, på lik linje med øvrige satser som innvirker på det merprisuttaket som ordningen skal legge til rette for, må fastsettes av SLF. Det er imidlertid ikke entydig hvor hjemmelen til å fastsette produksjonsfløteverdien skal ligge, dvs. enten i forskrift om prisutjevningsordningen for melk eller i rammeforskrift for Omsetningsrådets virksomhet. Produksjonsfløteverdien er en viktig rammebetingelse for aktørene som etter avtale selger fløte til markedsregulator i.h.h.t. bestemmelsene om mottaksplikt. Samtidig er faktoren viktig for fastsettelsen av tilskudd og avgifter i prisutjevningsordningen. Uansett får dette liten praktisk betydning. Satsen vil fremkomme i egen forskrift fastsatt av SLF. Departementet har etter dette kommet til at SLF skal fastsette satsen, og at hjemmelen skal gis som foreslått i høringen, dvs. i rammeforskriften for Omsetningsrådets virksomhet.

4. ØVRIGE MERKNADER

4.1 Importvernet

Landbruksdepartementet foreslo i høringsbrev av 2. september d.å. at tollvernet for melk utformes på en måte som i størst mulig grad er på linje med tollvernet for de andre representantvarene under jordbruksavtalens målprissystem, med unntak av korn hvor en har kvotebasert import. Departementet så det som mest ryddig at de samme hovedprinsippene følges for melkesektoren.

I høringsrunden har det ikke vært merknader av betydning til importvernet. *Nærings- og Handelsdepartementet* har lagt vekt på at tollnedsettelse er et skritt i riktig retning, men at vareomfanget for tollnedsettelse også bør omfatte ferdigvarer. Det bør således gjennomføres generelle tollnedsettelse som likestiller innenlandske og internasjonale priser. *Finansdepartementet* støtter forslagene til endringer i importvernet. *Konkurransetilsynet* er positive til tollnedsettelse ved overskridelse av målpris, men mener også at vareomfanget for tollnedsettelse bør utvides for å åpne for økt direkte import til dagligvaremarkedet.

Landbruksdepartementet har lagt vekt på at tollnedsettelse for målprisvarene skal være en sanksjon mot markedsregulator for å forhindre overnotering. Samtidig skal det være et verktøy som markedsregulator kan benytte i en underskuddssituasjon der det er sentralt at industrien sikres tilgang på melk. I slike tilfeller vil det være aktuelt med import av melk som

råvare som vil bli inkludert i prisutjevningsordningen og dermed omfattes av samme avgifts- og tilskuddssystem som norskprodusert melk. Departementet har etter dette ikke funnet grunn til å gjøre endringer i bestemmelsene for importvernet i forhold til høringsnotatet.

4.2 Administrativt og regnskapsmessig skille i TINE

4.2.1 Hovedtrekkene i Landbruksdepartementets høringsutkast

I høringsbrevet av 2. september 2003 ble det foreslått en operasjonalisering av et administrativt og regnskapsmessig skille i TINE, også omtalt som "brannmuren". Forslaget innebærer opprettelse av TINE Råvare som en egen enhet i TINE-konsernet. Kontroll, innsyn og sanksjoner vedrørende etableringen og opprettholdelsen en brannmur i TINE ble foreslått hjemlet i en avtale mellom Staten v/ SLF og TINE. Avtalen ble foreslått gitt med hjemmel i jordbruksavtalen, og skal være en ytre ramme for å kontrollere at det regnskapsmessige og administrative skillet overholdes.

4.2.2 Departementets vurdering av sentrale merknader fra høringsinstansene

I høringen har det kommet enkelte kommentarer knyttet til et administrativt og regnskapsmessig skille i TINE. *Konkurransetilsynet* mener det er positivt med et skille mellom TINEs råvarehåndtering og foredling, men mener at eiermessig skille ville vært bedre egnet til å sikre konkurranse på like vilkår. Det legges samtidig vekt på at et skille i seg selv ikke fremmer konkurranse, men vil gjøre det enklere å overvåke og kontrollere TINEs adferd. *Synnøve Finden, Finansdepartementet, og Nærings- og Handelsdepartementet* mener også at et eiermessig skille hadde vært bedre egnet for å sikre likeverdige konkurransevilkår.

Synnøve Finden og Nærings- og handelsdepartementet mener brudd på bestemmelsene knyttet til det administrative og regnskapsmessige skillet ikke kan være en sak for jordbruksavtalepartene der TINE indirekte er representert.

Synnøve Finden er også kritisk til at Landbruksdepartementet har frafalt kravet om eget balanseregnskap for TINE Råvare. I Ernst & Youngs rapport av 18. mars 2003 ble det anbefalt at TINE Råvare utarbeidet et eget balanseregnskap for på den måten å etablere en enkel og transparent oversikt over avskrivninger og kalkulatoriske renter som skal belastes TINE Råvare. I tillegg vil det etablere et kapitalgrunnlag for måling av virksomhetens resultatoppnåelse. En balanseoppstilling vil kunne gi den mest ryddige oversikten over kapitalelementene knyttet til TINE Råvare.

Synnøve Finden mener også at den informasjonen som TINE Råvare blir tilført ikke bør kunne deles med TINEs industrienhet. En praktisk måte på hindre dette på vil være at det i tillegg etableres en brannmur som skal hindre flyt av informasjon mellom TINE Råvare og TINEs industrivirksomhet.

Landbruksdepartementet har tilstrebet å komme frem til en ordning som skal fungere uten at det påfører noen av aktørene unødvendig store belastninger. I hvilken grad et regnskapsmessig og administrativt skille er tilstrekkelig for å ivareta intensjonene om like råvarebetingelser, vil imidlertid måtte vurderes løpende. På grunnlag av slike vurderinger kan

det bli aktuelt å ta stilling til om det på et senere tidspunkt bør kreves et selskapsmessig skille mellom TINEs råvarehåndtering og TINEs foredlingsvirksomhet.

Når det gjelder oppstilling av eget balanseregnskap i TINE Råvare, uttykte Ernst & Young følgende i brev av 10. juni 2003:

[...] Dog, forutsatt at de kalkulererte transaksjoner i ettertid kan kontrolleres med hensyn til sporbarhet og fullstendighet og at det etableres klare rutiner hvor TINE Råvare har ansvaret for alle beslutninger som påvirker kostnadsnivået (nyinvesteringer, betalingsbetingelser etc.), vil det regnskapsmessige skillet kunne sies å være tilfredsstillende dokumentert av TINE, selv om det ikke etableres [sic.] en egen balanseoppstilling.

Videre har Ernst & Young i brev av 28. august 2003 slått fast at anbefalingen om eget balanseregnskap for TINE Råvare kan fravikes under gitte vilkår:

Dersom TINE Råvare på en etterprøvybar måte kan dokumentere at alle relevante inntekts- og kostnads-elementer er tatt med i resultatregnskapet, kan vår anbefaling om utarbeidelse av en balanseoppstilling av TINE Råvares eiendeler og forpliktelser slik vi ser det fravikes uten at dette er i konflikt med det overordnede mål om etablering av en brannmur mellom TINE Råvare og øvrige deler av TINE BA. Vi vil dog presisere at det forutsettes at alle beslutninger som påvirker størrelsen på TINE Råvares anleggs- og arbeidskapital skal tas av TINE Råvare selv, herunder blant annet investeringsbeslutninger, fastsettelse av betalingsbetingelser etc.

Med dette som bakgrunn har departementet ikke funnet grunn til å stille krav om eget balanseregnskap for TINE Råvare.

Med det hjemmelsgrunnlaget som landbruksmyndighetene forvalter, må en avtale som regulerer det administrative og regnskapsmessige skillet uansett skje i medhold av jordbruksavtalen. Skillet er viktig for at uavhengige meieriselskaper og TINEs egne meierier skal stå overfor samme reelle råvarepris på melk. Brudd på bestemmelser om brannmuren kan innebære at den reelle råvareprisen til TINEs meierier blir lavere enn noteringsprisen, noe som eventuelt vil være i strid med forutsetningene om målprisen i en endret markedsordning for melk. Bestemmelsene er dermed et sentralt element i tilknytning til jordbruksavtalens målprisbestemmelser.

Departementet er således klar over at eventuelle brudd på bestemmelser knyttet til det administrative og regnskapsmessige skillet i noen tilfeller ville kunne ha konkurransemessige implikasjoner av alvorlig karakter. En er videre klar over at ordningens legitimitet er nært knyttet til at eventuelle slike brudd vil bli håndtert av avtalepartene på en forsvarlig måte, og legger til grunn at så vil skje. Departementet vil også se det som naturlig at den fremtidige kontrollen av brannmuren vurderes i forbindelse med den utredningen av etterkontrollen i prisutjevningsordningen som skal foretas i samarbeid mellom konkurransemyndighetene og landbruksmyndighetene i løpet av 2004.

SLF vil i det videre være ansvarlig for å løpende følge opp etableringen og kontrollen av brannmuren. Eventuelle endringer og oppfølging etter kommentarer fra høringen vil således bli foretatt av SLF. Slutføringen av arbeidet med avtalen og godkjenning av forslag til økonomiske rammer for TINE Råvare blir følgelig i det videre fulgt opp av SLF. Når det gjelder forslaget om å etablere en brannmur som skal hindre flyt av informasjon mellom TINE Råvare og TINEs industrivirksomhet, vil departementet også be om at SLF vurderer denne problemstillingen i forbindelse med løpende forvaltning av avtalen.

4.3 Geografisk differensiering av produsentpris

Q-meieriene, Næringsmiddelbedriftenes Landsforening og Konkurransetilsynet har vektlagt behovet for at markedsregulator betaler melkeprodusentene lik pris over hele landet. Det påpekes at dette er en viktig premiss for at ordningen skal sikre like konkurransevilkår for aktørene som deltar i ordningen.

Landbruksdepartementet viser til at denne saken knytter seg spesielt til de pristillegg (kvalitetstillegg og proteintillegg) som markedsregulator har innført i enkelte regioner. TINE har bekreftet overfor departementet at man fra og med 2004 vil gi disse pristilleggene i alle landets regioner. På bakgrunn av dette har departementet så langt ikke funnet grunn til å vurdere forholdet nærmere.

Med hilsen

Almar Sagelvmo (e.f.)
landbruksdirektør

Håvard Gulliksen
rådgiver

Vedlegg:

- Forskrift om prisutjevningsordningen for melk
- Forskrift om endring i forskrift om Omsetningsrådets myndighet vedrørende markedsregulering for jordbruksråvarer
- Forskrift om endring i forskrift om administrative tollnedsettelse for landbruksvarer
- Protokoll fra møte mellom jordbruksavtalepartene 12.11.03 vedrørende endringer i markedsordningen for melk f.o.m. 01.01.04